

Hvordan skrive kronikk?

Hva er en kronikk?

Kronikken er en populær fagartikkel, som er skrevet for å publiseres i et bredt massemedium. Det normale publiseringsmediet er avis, men det finnes kronikker i fagtidsskrifter også. Kronikken er en blandingssjanger, som ligger midt mellom journalistikken og det akademiske liv. Røttene kan spores tilbake til essayet, men kronikken er som regel ikke et litterært essay. Det likner mer på en populær fagartikkel.

Den kronikktypen vi finner i Norge eksisterer bare i de skandinaviske land. Det finnes liknende essaytyper og kommentarer i andre vestlige kulturer, men de finner ikke alltid veien til avisene. I andre land trykkes kronikkliknende tekster som regel i tidsskrifter, magasiner og helgebilag.

Ordet stammer fra det latinske Chronos, som betyr tid. Vi finner vi det igjen i ordet krønike, som betyr en skildring av et historisk forløp ordnet etter tidsaksen. Ordet har altså endret betydning en smule før det endte i norske dagsaviser.

En vesentlig kulturell forutsetning for kronikkens eksistens er *folkeopplysningstradisjonen*. Denne tradisjonen er på tilbaketog i vår tids medier. En god kronikkskriver blir dermed en forsvarer for god folkeopplysning.

Kronikken lever i beste velgående, og veksten i nyhetsmedier på Internett ser ut til å styrke kronikkens plass. Nettmediene er i ferd med å bli hovedkanal for nyhetsoppdateringer, mens papiravisene blir mer preget av bakgrunnsstoff, debatt og ettertanke. I tillegg blir lokalavisene styrket, men det er en annen historie. Kronikker og andre lengre artikler får en mer sentral plass i de større papiravisene på grunn av denne utviklingen.

De fleste kronikker som trykkes i papiravisen blir lagt ut på Internett. Der blir kronikken brukt til å stimulere nettdebatten. Kronikken blir dermed styrket som premissleverandør for den offentlige debatten, også i nettmediene. Internett fungerer også som et kjempestort arkiv, så i dag er det mye lettere å finne gamle kronikker enn tidligere.

Hva kjennetegner kronikken?

En kronikk er skrevet av en *ekstern skribent*, som arbeider utenfor redaksjonen. Ofte, men ikke alltid, er skribenten fagmann eller ekspert på sitt område. Alle kan skrive en kronikk om noe, hvis de bare kjenner emnet.

Kronikken kan ikke uten videre kalles et journalistisk produkt. Den er ikke skrevet som en journalistisk nyhetsartikkel, og det er ikke redaksjonen selv som produserer den.

Lengden er på 5000-10 000 tegn. Avisene opererer med ulike lengder. Dette står opplyst i den enkelte avis. Hvis du skriver maks 7000 tegn, kan du sende kronikken til flere aviser (etter tur) uten å skrive den om hver gang. Det er ikke alltid like lett å få trykt en kronikk.

Artikkelen er viet et faglig eller politisk emne. Emnet bør være forholdsvis aktuelt. Aktualitet betyr at temaet ikke trenger å være i nyhetsbildet akkurat på dagen. Tenke deg at saken er inne i nyhetsbildet i løpet av en periode på en uke til tre måneder.

Noen ganger er det viktig å få inn en kronikk akkurat på dagen. Det gjelder når en person fyller år, det er en merkedag, et jubileum, eller en utstilling skal åpnes. Hvis dette er viktig, må man være ute i god tid. Husk at kronikkredaktøren er avhengig av å planlegge.

Når det ikke er en slik dag som gjør kronikken aktuell, bør man argumentere i selve kronikken for at emnet er aktuelt.

Kronikker kan gjerne formuleres som fyldige debattinnlegg. Men de bør kunne stå alene.

Hvordan ser kronikken ut?

Positive kjennetegn:

Artikkelen er saklig i formen, men gjerne muntlig og lett skrevet.

Stilen er argumenterende og forklarende.

Språket er ikke akademisk.

Kronikken presenterer konklusjoner eller standpunkter, og utvalgte premisser for disse.

Kronikken er aktuell, sett i en større sammenheng.

Kronikken presenterer det viktigste først, og er altså ikke skrevet som en studentoppgave eller akademisk artikkel.

Negative kjennetegn:

Kronikken er ikke en nyhetsartikkel

Fagsjargong og fremmedord skal som regel ikke forekomme.

Det er ikke plass til utdypende metodedrøfting, gjennomgang av faglitteraturen eller utførlig argumentasjon

Dessuten er kronikker dårlig betalt. Belønningen ligger i æren, i synliggjøring eller at debatten kommer i gang.

Hvordan arbeider du med kronikken?

1. Velg et aktuelt emne, der din kompetanse er unik

Formuler temaet i én setning, gjerne i samtale med venner eller kolleger.

Det er på dette punktet de fleste svikter. Det vanskeligste av alt for en akademiker eller annen fagperson ser ut til å være å velge ett, og bare ett poeng å skrive om. Selv den minste ting trenger en utførlig forklaring, så det er aldri noe problem å få teksten lang nok.

Har du mer enn en ting å si, så skriv flere kronikker!

3. Har du gode kontakter i redaksjonen?

Da kan du kontakte kronikkredaktøren når temaet er klart, og spørre om de er interessert. Da vil du som regel få som svar at det er de, men de må se teksten først. Du kan altså hoppe rett til neste punkt. Men merk deg eventuelle frister, og følg dem.

4. Skriv ut kronikken i ferdig form

Sjekk maks lengden på avisens nettsider, og skriv ikke for langt!

Skriv det viktigste først. Når det stopper opp for deg, og det gjør det som regel, vil det lønne seg å klippe ut sluttpoenget ditt fra siste avsnitt og lime det inn aller først i teksten. Deretter forklarer du dette poenget. Da blir resultatet som regel bra.

Lag en kort tittel som handler om hovedpoenget ditt. Resten av utstyringen av manus vil avisen ta seg av.

Rens ut ALLE fremmedord. Oversett dem hardt og brutalt til norsk. Da vil du se hva du egentlig har å si. Husk at fremmedord brukes til å pynte på tynne resonnementer.

Rens ut ALL fagsjargong. Hvis du må bruke forkortelser eller spesialord må du oversette dem første gang de nevnes.

Send ALDRI et halvferdig manus til vurdering. Det vil havne nederst i bunken, og du blir betraktet som en dårlig skribent.

5. Kontakt den avisen du vil ha den trykt i

Bruk epost. Send teksten til den epostadressen som avisen oppgir. Ikke send teksten til sjefredaktøren, han er opptatt i møter hele dagen, og har ikke noe med dette å gjøre.

Skriv kort i eposten hva kronikken dreier seg om

Minn redaktøren om aktualiteten. Skriv noen ord om hvorfor de bør velge akkurat din kronikk, og nevne eventuelle aktuelle datoer.

Legg ved den ferdig kronikken som word- eller rtf-vedlegg.

Hvis du er redd for den store tausheten (og det har du grunn til) kan du gjøre dette:

Ring til den kronikkansvarlige samme dag (etter at eposten er sendt), og spør høflig om hun vil ha den.

Da får du til svar at det kan hun ikke svare på, men du har i hvert fall fortalt at du eksisterer. Aksepter en rimelig betenkningstid. Fortell at du heller vil ha et raskt nei enn et langtrukket tja som ender med nei.

Vær klar over at refusjonsprosenten er svært høy. Bare en av ti kronikker kommer inn. Men hvis du skriver godt og uten fremmedord har du gode sjanser. Det er utrolig mange som skriver langhalm. Du er vel ikke en av dem?

6. Når du får avslag

Sender du kronikken til en annen avis. Husk at det er mye lettere å få inn kronikker i lokalaviser og store regionaviser enn i de store Oslo-avisene. Det bor mennesker utenfor Oslogryta også. Hvis du eller ditt emne har lokal tilknytning kan du være nesten sikker på å få kronikken på trykk i lokalavisen.

Husk at en god kronikkidé like godt kan ende opp som en artikkel i et fagblad, et bokkapittel eller som en hel lærebok. Det er ingen skam å bli refusert, hvis du arbeider videre med ideen. En god ide finner som regel en god publikasjonskanal, hvis du bare ikke gir opp.

Hvordan er kronikken bygd opp?

Kronikker kan skrives på absolutt alle mulige måter. Det er forfriskende hver gang noen forsøker å utfordre sjangergrensene. Filosofen Peter Wessel Zappfe skrev en gang eksamensbesvarelsen sin i jus på vers. Han sto. Men hvis ikke har hans mot (han var fjellklatrer) og dikteriske talent (han var en stor humorist), kan du velge kronikkens standardløsning. Den står her.

Hovedprinsippet: Konklusjonen først, premissene etterpå

Du skriver IKKE $2 + 2 = 4$,

MEN: Vi har 4, altså $2 + 2$.

Metodediskusjoner, som forskere er så glad i, strykes fullstendig. Datagrunnlaget kan nevnes, hvis man for eksempel har intervjuet 200 ungdommer om rusbruk, eller lest alle matematikklærebøkene som er i bruk i grunnskolen i dag. Det samme gjelder diskusjonene av fagtradisjoner og tilgjengelig litteratur på feltet. Alt dette fjernes. Litt av det kan kanskje trekkes inn igjen i den drøftende delen, som kommer litt ut i teksten. Men da kan det bare stå der som eksempler og enkeltargumenter.

Hvis du har skrevet en akademisk artikkel eller en oppgave om emnet, klarer du ikke å skrive en kronikk ved å kutte ned teksten i artikkelen. Du må skrive alt på nytt fra bunnen av. Begynn med å skrive konklusjonen, og skru på tellefunksjonen i tekstbehandleren.

1. Anslaget

Første avsnitt skal inneholde et slående bilde, eller henvisning til et aktuelt fenomen. Dette anslaget skal illustrere hovedpoenget. Det krevet arbeid å finne ut hva dette poenget skal være. Husk at du bare kan ha ett hovedpoeng i en kronikk. Har du mange ting på hjertet, så planlegger du å skrive flere kronikker.

Anslaget er ett avsnitt langt. Fire-fem passe lange setninger holder.

2. Det faglige ankeret

Etter anslaget kommer et lengre, utdypende avsnitt. Her forklarer du hvorfor dette er viktig, og signaliserer at det er viktig å høre på akkurat deg. Grunnen er selvfølgelig at du har greie på akkurat denne saken. I dette avsnittet presenterer du det forskningsmaterialet eller de faglige diskusjonene du bygger på. Tall og oversatte faguttrykk kan introduseres her. Dette avsnittet er det stedet leseren skal imponeres av din faglige tyngde. Avsnittet er lenger enn anslaget. 500 - 1000 tegn kan passe. Pass likevel på at dette avsnittet ikke blir for tungt. Har du svært mange faglige poeng du vil ha fram, må du spre dem utover i teksten. Eller stryke dem først som sist. Det ender jo med at du må stryke de fleste sidepoengene til slutt likevel.

3. Diskusjonsdelen

Etter at du har forankret din autoritet ved å gjøre inntrykk hos leseren, står du fritt til å diskutere saken fritt, trekke inn eksempler, angripe konkrete politikere, fortelle om dilemmaer, foreslå tiltak osv.

Denne delen fyller det meste av kronikken, og er den mest interessante.

4. Avsluttende konklusjon

Til slutt skriver du en tydelig, kort konklusjon. Dette kan godt være en utfordring til myndigheter eller andre. Konklusjonen bør helst ikke være at akkurat ditt forskningsinstitutt bør få mer penger. Men ellers står du fritt. Hvis du klarer å kople sammen anslag og konklusjon slik at de passer sammen, virker det veldig elegant.

Hvis du ikke får det til

Da skriver du ut det du har og leser gjennom det i ro og mak. Deretter tar du sluttpoenget ditt og setter det i toppen, som anslag. Deretter forklarer du hvorfor sluttpoenget ditt, som nå er forvandlet til anslag, er så viktig. Da får du det til.

Gode eksempler

En glimrende kronikkforfatter er sosiologiprofessoren Willy Pedersen. Hans hovedområder er rus og seksualitet hos ungdom. Dette er temaer hvor behovet for folkeopplysning er stort, og den seriøse skribenten må balansere hårfint for ikke å ende i tabloidjournalistikken. Dette klarer Pedersen på en utmerket måte. Av og til er riktignok denne balansen hårfin, for han er ikke redd for å bruke virkemidler som vekker oppsikt.

Pedersen er en omstridt person. Det gjør ham til et enda bedre eksempel. En kronikk skal bidra til den offentlige samtalen, og gjerne egge til debatt. Den skal helst gjøre det ved å gi et mer faglig fundert utgangspunkt for debatten. Og selv om ikke alle er enige med Willy Pedersen i alt, kan de fleste lære noe om både rusmidler og kronikkskriving av ham.

Her er lenker til to av hans kronikker, som begge er publisert i Aftenposten:

Om hasj, *Hasj er farlig*:

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article1950497.ece>

Om å lære tenåringer å drikke, *Bør du lære trettenåringen å drikke?:*

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article902029.ece>

Se også Paul Bjerkes kronikk om behovet for en egen forlagsetikk, *Unntak fra folkeskikken*. Den ligger i kommentert form på dette nettstedet. (Jeg har spurt om lov). Men her er adressen til originalen i Aftenposten:

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article2792120.ece>